Department of Sanskrit

University of Mumbai

MA Entrance Examination 2015-2016

Paper I – Unseen Translation

Date – 21/08/2015 Duration – 3hrs

Day – Friday Marks - 100

Translate into English/ Marathi १५

1. किमर्थम् एषः एवं पृच्छति इति अविज्ञाय क्षणं यावत् दिङ्मूढा अपि जानकी झटिति पूर्वतनं तं प्रसङ्गं स्मृत्वा स्वयमपि तदेव वाक्यम् उक्तवती - "कामम् उपविश्यताम्" इति| द्वयोरपि वदनयोः हासः व्यलसत् |

"अहं किञ्चित् निवेदयितुकामः अस्मि" - शेखरोऽवदत् |

"आदिशतु" सा उक्तवती |

"अग्रे यदि यत्र क्वापि वाहनं नष्टं भवेत् तर्हि वराकम् इमं परित्यज्य न गन्तव्यं भवत्या... |"

जानकी सशब्दं हसितवती | ततः उक्तवती च - "इतःपरं कदापि तथा न भविष्यति| यतः भवता एव खलु सर्वत्र अहं नेतव्या भविष्यामि | यत्र भवान् नेता भविष्यति तत्र अहं केवलं नीता भविष्यामि |

अधुना शेखरोऽपि उच्चैः हसितवान् | ततः पूर्वतनं तं लोकयानप्रसङ्गमेव स्मरन् उक्तवान् - "तस्मिन् दिने मया किञ्चित् अकार्य कृतम् |"

२. १५

मलयकेतुः - आर्य, प्रयाणे कथं प्रतिविहितमिति श्रोतुमिच्छामि |

राक्षसः - कुमार, एवमादिष्टा कुमारानुयायिनो राजानः |

Scanned with CamScanner

(प्रस्थातव्यमिति पूर्वोक्तं पठति|)

मलयकेतु: - (स्वगतम् |) कथं य एव मद्विनाशेन चन्द्रगुप्तमाराधयितुमुद्यतास्त एव मां परिवृण्वन्ति| (प्रकाशम्) आर्य अस्ति कश्चिद्य: कुसुमपुरं प्रति गच्छति तत आगच्छति वा |

राक्षस: - अवसितमिदानीं गतागतप्रयोजनम् | अल्पैरहोभिर्वयमेव तत्र गन्तार: |

मलयकेतु: - (स्वगतम्) विज्ञायते | (प्रकाशम्) यद्वेवं तत: किमार्येणायं सलेख: पुरुष: प्रेषित: |

राक्षस: - (विलोक्य) अये सिध्दार्थक: | भद्र किमिदम् |

सिध्दार्थक: - (सबाष्पं लज्जां नाटयन्) प्रसीदत्वमात्य: | ताड्यमानेन मया न पारितं रहस्यं धारयितुम् |

राक्षस: - भद्र कीदृशं रहस्यमिति न खल्ववगच्छामि |

३. १५

एकदा भगवान् बुध्दस्तं ब्रह्मचारिणमद्राक्षीत् अभिललाष च तं शिक्षयितुमीदृक्षां कलां या खलु तेनाभ्यस्तचरीभ्य: सकलाभ्योऽपि कलाभ्यो महीयसी स्यात् | अतश्च स्थविरश्रमणरूपमास्थाय स करधृतभिक्षापात्र: तं युवानमुपतस्थौ |

"को भवान् ?" ब्रह्मचारी पप्रच्छ |

"स्वशरीरं वशीकर्तुमीशोऽहमस्म्ये | को मनुष्य: |"

"को न्वभिप्रायोऽस्या भवद्गिर: ?"

बुध्द: प्रत्युवाद, "कश्चिद् धानुष्क: शरव्ये शरं संधातुमवैति, पोतवाह: पोतं वहति, शिल्पी भवनरचनां पर्यवेक्षते | किन्तु ज्ञानवान् स्वात्मानमनुशास्ति |"

"कथमिव ?"

Scanned with CamScanner

"कोऽपि तं प्रशंसति चेत् तस्य चित्तं न विचलति; कश्चिदमुं निन्दति चेत् तस्य स्वान्तं शान्तमेवावतिष्ठते; सत्यधर्माचरणे स भृशमनुरज्यते तत एव च परमशान्तौ निवसति" इति ।

४. १५

अद्य भारतवर्षे 'धर्म'-शब्दस्य चर्चा कामपि वरीयतां प्राप्ता दृश्यते । एकतः हिन्दुत्ववादिनः सन्ति ये धर्मतत्वं स्वोत्कर्षस्य मार्गदर्शकं सूत्रं मन्यन्ते । अपरतः तथाकथिताः धर्मनिरपेक्षतावादिनः सर्वप्रकारकाः हिन्दुविरोधिनः सान्ति ये धर्म समस्तस्य संघर्षस्य रक्तपातस्य च बीजं तथा राष्ट्रविभाजकं तत्त्वं मन्यन्ते । अतः धर्मतत्त्वस्य सर्वकषं मन्थनं कृत्वा निष्कर्षनवनीतं प्राप्तुम् अत्र प्रयत्यते ।

प्रथमं तावत् धर्मशब्दस्य वास्तविकः अर्थः, धर्मतत्त्वस्य उत्पत्तिः तस्य समाजजीवने दृढमूलतां गतः प्रसारः, तस्य अद्य क्रियमाणा दुर्दशा इत्यादिविषयाणां विश्लेषणपूर्वको विचारः आवश्यको भवति । तदनन्तरं धर्मस्य रक्षणं नाम परमार्थतः किम् अपेक्ष्यते, अद्यतन्याः परिस्थित्याः सन्दर्भे धर्मपालनं कथं कर्तव्यम् इत्यस्य प्रश्नस्य विश्लेषणात्मिका चर्चा वाञ्छनीया स्यात् ।

५.

वयं तदभिगच्छामो वनमिक्ष्वाकुनन्दन । १०
तस्याः प्रिये स्थितो रामो देव्या दिव्यार्थरूपया ॥
सहितस्तदशोकानां विशोकः प्रययौ वनम् ।
तदशोकवनं रामः सभार्यो व्यचरत्तदा ॥
गिरिपुत्र्या पिनाकीव सह हैमवतं वनम् ।
तावन्योन्यमशोकस्य पुष्पैः पल्लवधारिभिः ॥
समलंचक्रतुरुभौ कामिनौ नीललोहितौ ।
आबध्दवनमालौ तौ कृतापीडावतंसकौ ॥

६.

अदाता पुरुषस्त्यागी धनं सञ्चित्य गच्छति । १०
दातारं कृपणं मन्ये मृतोऽप्यर्थं न मुञ्चति ॥
अनित्यानि शरीराणि वैभवं नैव शाश्वतम् ।

Scanned with CamScanner

नित्यसन्निहितो मृत्युः कर्तव्यो धर्मसङ्ग्रहः ॥
मा दद्यात् खलसङ्घेषु कल्पनामधुरा गिरः ।
यथा वानरहस्तेषु कोमलाः कुसुमस्रजः ॥
आयुषः खण्डमादाय रविरस्तमयं गतः ।
अहन्यहनि बोद्धव्यं किमेतत्सुकृतं कृतम् ॥

७. 20

श्रुत्वा यथेष्टं च कुरु वीर यत्तव रोचते ।
भवान्प्राज्ञतमो नित्यं मम चैव परा गतिः ॥
भीष्मद्रोणावतिरथौ हतौ सेनापती मम ।
सेनापतिर्भवानस्तु ताभ्यां द्रविणवत्तरः ॥
वृध्दौ च तौ महेष्वासौ सापेक्षौ च धनञ्जये ।
मानितौ च मया वीरौ राधेय वचनात्तव ॥
पितामहत्वं सम्प्रेक्ष्य पाण्डुपुत्रा महारणे ।
रक्षितास्तात भीष्मेण दिवसानि दशैव ह ॥
न्यस्तशस्त्रे च भवति हतो भीष्मः पितामहः ।
शिखण्डिनं पुरस्कृत्य फल्गुनेन महाहवे ॥
हते तस्मिन्महाभागे शरतल्पगते तदा ।
त्वयोक्ते पुरुषव्याघ्र द्रोणो ह्यासीत्पुरःसरः ॥
तेनापि रक्षिताः पार्थाः शिष्यत्वादिह संयुगे ।
स चापि निहतो वृध्दो धृष्टद्युम्नेन सत्वरम् ॥

Scanned with CamScanner

DEPARTMENT OF SANSKRIT
UNIVERSITY OF MUMBAI

M.A. Entrance Examination 2015-2016

Paper II : History of Classical Sanskrit Literature

Date : 21st August, 2015 Duration : 3 hours

Day : Friday Marks : 100

Q.1. Write exhaustive notes (any two) (40)

a) भासनाटकचक्रम्

b) कुमारसंभवम् Of कालिदास

c) Story literature in Sanskrit

Q.2. Write critical notes (any four) (60)

i) Historical Poetry in Sanskrit

ii) नैषधीयचरितम् Of श्रीहर्ष

iii) Dramas of भवभूति

iv) कादंबरी of बाणभट्ट

v) अभिज्ञानशाकुन्तलम्

vi) गीतगोविंद of जयदेव

Scanned with CamScanner